Alumna: Laura Gómez Alcalà
Tutora: Teresa Macià Cid

Disney: Un conte de fades?

Presentació

El meu treball de recerca tracta sobre l'anàlisi i la transmissió dels valors i característiques de Disney, en particular, el paper de la dona, la igualtat amb l'home i els estereotips imposats a partir dels inicis de la companyia fins a l'actualitat.
Les produccions de Disney han estat presents en totes les generacions des de finals de la dècada de 1930 fins a l'actualitat. La popularització a nivell global de la companyia Disney ha provocat que les seves pel·lícules siguin vistes per milions de nens i nenes i joves d'arreu del món. És per això que Disney i els valors que transmet poden estar molt presents en la nostra societat, especialment en el món dels més menuts. És precisament això el que m'ha encoratjat a desenvolupar el treball: la possible influència d'aquestes pel·lícules en la nostra societat, principalment en els infants.

Metodologia

Els objectius del meu treball són descobrir els missatges amagats i trobar els valors, característiques i elements susceptibles d'influenciar els espectadors. Per tal de dur-lo a terme, com a metodologia he analitzat 22 pel·lícules Disney, estudiant la reconstruc-

WALT DISNEY
STUDIOS

ció d'ambients i imatges, els diàlegs dels personatges, com actuen i els seus estereotips, lletres de cançons, el context històric i el lloc on aquestes succeeixen. A més a més, he fet una enquesta per corroborar els resultats obtinguts dins del treball.
En referència a les dificultats, quan vaig començar la part pràctica vaig tenir alguns problemes per classificar valors, característiques i elements, ja que era necessari diferenciar-los.
En aquest treball es poden veure els valors i elements trobats a les pel·lícules i desenvolupats amb exemples. Aquests elements són la superació de dificultats, la importància de l'amistat, l'orfandat, el respecte pel medi ambient, el perdó i la reconciliació, el desig de poder extrem, l'enveja i l'odi, el maniqueisme, el respecte a la diversitat cultural, la violència física i moral, la influència de la religió i en particular l'anàlisi del paper de les dones. Aquest últim tema engloba el paper de la dona a la casa, els seus drets, la necessitat d'un home en la seva vida, els estereotips de bellesa i el canvi del rol femení a dia d'avui, comparant el paper passiu en les seves primeres pel·lícules amb el seu paper actiu en les produccions més recents.
La hipòtesi de treball es basa en si les pel·lícules Disney inclouen valors que poden influir en la societat, en particular en el paper de les dones. I, en cas afirmatiu, quins són aquests valors i elements, o simplement si són totalment neutres i tan sols tenen el propòsit d'entretenir el públic.

Cos del treball

Pel que fa al cos del treball, cal parlar sobre l'estudi dels valors trobats, mencionats anteriorment, i com són aquest transmesos. Veiem que tots els films succeeixen en llocs repartits per Europa, Amèrica, Àsia i Àfrica, i en contextos històrics diferents, des d'anys abans de Crist fins a l'actualitat.
Els valors més importants a remarcar són la superació de dificultats, la importància de l'amistat, el respecte vers la diversitat cultural i l'odi, i finalment el rol de la dona.
En primer lloc es tracta la superació de dificultats. Totes les produccions presenten aspectes de caràcter tràgic que fan que el protagonista es trobi en una situació dramàtica i important a la vida que ha de superar. En moltes ocasions, aquesta dificultat es veu reflectida en la mort d'un parent o l'abandonament d'un nadó, com ve a ser el cas de *Bambi* i *El llibre de la selva*. També es pot posar com a exemple *El Rei Lleó*, on es mostra també la mort d'un pare.
En segon lloc es troba la importància de l'amistat. En totes les pel·lícules el protagonista apareix amb un amic, que l'ajuda a superar les dificultats anteriorment esmentades, i que l'aconsella i l'acompanya allà on va. Podem prendre com a exemple *Peter Pan* amb Campaneta, *El llibre de la selva* amb Baloo, els protagonistes Tod i Toby de la pel·lícula que porta els seus noms, i que possiblement sigui la producció

que més aporti aquest valor ja que l'amistat és defensada fins al punt que gairebé s'hi presencia una mort, *Mulan* o *El Rei Lleó*, amb els famosos Timon i Pumba.
En tercer lloc, cal remarcar el respecte a la diversitat cultural, l'odi i la set de venjança. En alguns films trobem grans exemples d'aquests elements, com a *El geperut de Notre Dame*, on té lloc una persecució de la raça gitana que podria ser comparada amb la caça de jueus de la Segona Guerra Mundial. Un exemple d'odi i set de venjança seria la pel·lícula *El Rei Lleó*, on es mostren trets feixistes en l'escena d'una cançó, com es pot veure en les imatges següents:
Un tema fonamental i molt crític dins del món de les produccions d'aquesta factoria és el paper de la dona. A les pel·lícules analitzades és impossible ignorar o no fixar-se en les situacions en què una dona es veu discriminada pel simple fet de ser-ho, o frases de menyspreu de diversos personatges masculins envers un personatge femení.
En l'estudi de la dona es tracten també els estereotips. Aquests no són innats, sinó que més aviat són ensenyats i interioritzats a mesura que es creix i que s'entra i s'interactua en el conjunt social. L'home és considerat independent, actiu, amb autoconfiança, i capaç de prendre decisions per ell sol. En canvi, la dona és qualificada com una persona sensible, discreta i capaç de passar desapercebuda. És per això que en molts casos s'espera que sigui la dona l'encarregada de la feina de la casa o

la que tingui un rol passiu, no perquè sigui innat, sinó perquè la societat ho ha establert d'aquesta manera. Aquestes diferenciacions han anat adquirint valor fins a donar lloc a una classificació jeràrquica.
En aquest treball apareixen diferents estereotips sexistes, molts dels quals poden passar per alt. De la mateixa manera que la societat avança, les pel·lícules evolucionen i de mica en mica el rol femení es veu enfocat des d'un altre punt de vista. Tot i així, cal remarcar que aquest canvi ha aparegut de forma bastant sobtada en les últimes produccions.
Podem dividir aquest tema en diferents apartats: el personatge femení a casa, els drets de la dona, la dependència, l'aparença física, la rebel·lia femenina i els canvis dels estereotips del rol femení.
Pel que fa la dona dins de casa, cal mencionar *Blancaneus*. La primera princesa presentada per Disney apareix com una dona totalment passiva. És ella l'encarregada de fer totes les tasques, com cuinar, ordenar i netejar la casa, quan només és la convidada dels set nans. Respecte a aquest punt també cal dir que les nenes són educades des d'un primer moment perquè actuïn com a mares, per tal que aprenguin que de grans hauran de cuidar els seus fills i fer les feines de casa, com fa Wendy a *Peter Pan*.
En referència als drets de la dona, trobem que són més aviat restringits i no afavorei-

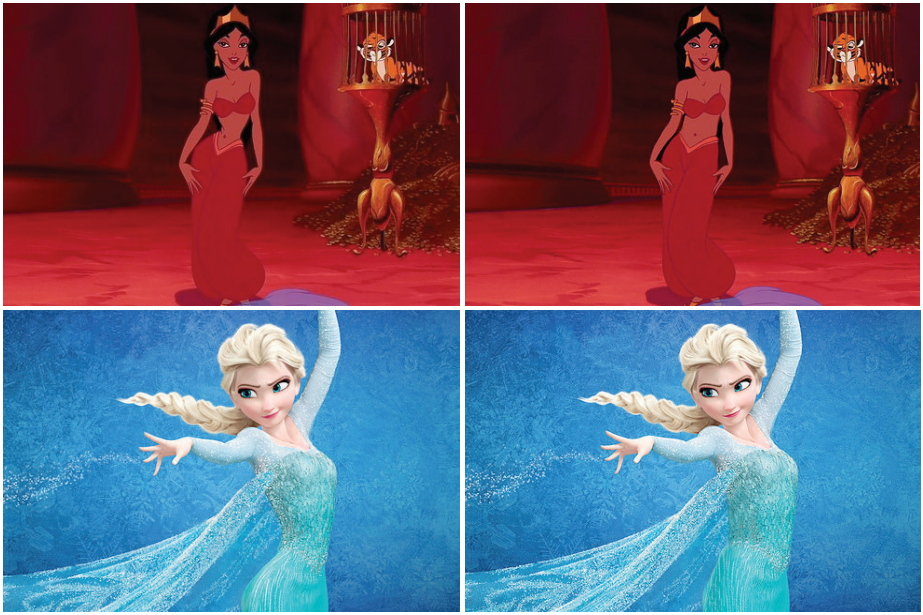

xen el paper femení. No gaudeixen del dret a decidir ja que és l'autoritat més propera, en aquest cas els pares, la que decideix per la noia, i no pas ella mateixa. En diversos casos és obligada a casar-se amb un príncep dictat pels pares, com a *La bella dorment, Aladdion* i *Pocahontas*. Aquest fet dona lloc als matrimonis per conveniència. Tot seguit, trobem un menyspreu i comentaris sexistes en temes com el dret a la cultura.
A la pel·lícula de *La bella i la bèstia* es pot observar una escena on Gastón menciona el seu desacord cap al fet que les dones llegeixin. Bella és una dona que destaca per la seva passió per la lectura, fet que en el segle XVIII no era comú. Segons Gastón, les dones no han de llegir, ja que si ho fan, poden arribar a pensar i a construir idees. En aquest precís moment es mostra un menyspreu cap al personatge femení. És un clar exemple d'un comentari masclista remarcant que no és correcte que la dona tingui cap interès per tenir un mínim de coneixements i de cultura.
Tot seguit es mostra també la dependència de la dona. El fet que tingui un paper passiu fa que no sigui una dona independent i que, consegüentment, depengui d'un home. A part d'aquesta manca d'autosuficiència, també es presenten escenes on es manifesta la importància d'una dona casada, que fa tot el possible per contraure matrimoni amb aquell de qui s'ha enamorat. Aquesta actitud és característica de pel·lícules produïdes durant les primeres dècades de la companyia. Un exemple és

Ariel de *La sireneta*, que ha de seduir el príncep només amb el seu físic ja que ha venut la seva veu a canvi de convertir-se en humana. Amb aquest fet, es constata que la producció dona una gran importància a la figura del cos femení i a la seva bellesa, deixant de banda el dret a la llibertat d'expressió de la dona i el poder de la seva veu, literalment i simbòlica.

En relació a l'aparença física, cal remarcar el cos de les princeses. Totes tenen cossos esvelts, alts i prims. La característica que cal remarcar és la mida de la cintura, d'un diàmetre molt estret en comparació a la vida real. Com podem veure, la seva mida és la mateixa que el diàmetre del cap.

En referència a la rebel·lia de la dona, es comença a veure una visió diferent cap a mitjans dels anys noranta; un petit però remarcable canvi en algunes produccions envers l'actitud del rol femení. Les dones ja no són tan passives sinó que apareixen amb una altra mentalitat. Prenen les seves pròpies decisions malgrat que els pares inculquin unes altres normes, desafien els estereotips imposats i lluiten per allò que elles creuen que és just. Amb *Pocahontas* veiem com renuncia a marxar amb el seu enamorat i a quedar-se amb la seva família i la seva terra i desobeeix les normes del seu pare. Pel que fa a *Mulan*, es pot veure com se li imposa la idea que s'ha de comportar com una dona de casa des de jove, però ella decideix disfressar-se d'home per tal que l'acceptin a l'exèrcit i pugui lluitar pel seu país, desobeint també els seus pares.

Pel que fa als canvis del rol de la dona, en els darrers projectes en els quals Disney ha treballat s'observa que, a part de mostrar noies més rebels i segures de si mateixes, també s'han modificat alguns aspectes en referència a la perfecció femenina, al «saber estar». Tots aquells estereotips de la noia perfecta, que sempre ha d'anar ben polida i neta, ben pentinada, i que no ha de fer accions grolleres, ha canviat totalment.

De la mateixa manera que la societat està evolucionant pel que fa als drets de la dona, de mica en mica també ho fa Disney. El paper femení ja no és el paper de dona submisa i feble que es presentava en els seus primers projectes. Ara apareixen dones fortes, amb una gran força de voluntat i segures d'elles mateixes.

El canvi més famós i remarcable que ha tingut més repercussió ha estat la pel·lícula *Frozen*, on es presenta per primera vegada un film amb dues noies protagonistes, amb caràcter i amb poder.

L'acte de veritable amor que salva l'Anna de morir no és un acte d'amor entre un enamorat o un príncep, com a totes les pel·lícules Disney que s'havien vist fins ara, sinó que és un acte d'amor entre germanes: representa l'amor i l'estima entre les dues i el vincle familiar malgrat la mort dels seus pares. A més a més, són dues noies que no es deixen criticar, es fan respectar, es defensen i tenen veu per elles mateixes.

Conclusions

En conclusió, es pot afirmar que les pel·lícules Disney contenen valors i elements que es repeteixen dins de totes les produccions, reflectits en lletres de cançons, diàlegs, certes imatges i la reconstrucció d'ambients concrets. Cal remarcar el tractament passiu i submís de la dona, canviat a partir de la dècada dels noranta per un rol més actiu.

Gràcies a aquest treball he pogut comprendre diferents visions de les produccions, des d'un punt de vista lúdic fins a una visió d'estudi. Després d'haver fet aquestes anàlisis, he percebut violència dins pel·lícules com *El geperut de Nôtre Dame*, mentre que anys enrere no era pas conscient d'escenes que avui m'han impactat.

El treball m'ha enriquit personalment ja que he après com poden ser introduïts els valors i els comportaments que la societat accepta com a propis i que s'interioritzen d'una forma natural.